

نقش معنویت و ولایت در تقویت قدرت بازدارندگی

نیروهای مسلح ج.ا.ا در منطقه

حمیدرضا گرامی

چکیده:

از مؤلفه‌های قدرت معنوی در حوزه نیروی انسانی، قدرت بازدارندگی معنویت و ولایت است. مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا، تقویت این مؤلفه‌ها و توجه به معنویت در بین کارکنان نیروهای مسلح را تأکید می‌نمایند و آن را رکن رکین نظام می‌دانند. بنابراین، در این مقاله بررسی شاخص‌های معنویت و ولایت در اندیشه‌های نظامی- دفاعی مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای عزیز (مدظله‌العالی) در جهت تقویت قدرت بازدارندگی نیروهای مسلح ج.ا.ا در منطقه بر شمرده شده و به کارکرد هر یک پرداخته شده است.

لغات کلیدی: معنویت، ولایت، قدرت بازدارندگی، اندیشه، نیروهای مسلح

« مؤلفه‌های معنویت در حفظ و توسعه اقدار و بازدارندگی عبارتند از:

۱- جهاد فی سبیل الله و شهادت ۲- تقوا ۳- توکل ۴- اخلاص ۵- شجاعت ۶- دشمن شناسی و دشمن ستیزی ۷- صبر و استقامت ۸- قناعت ۹- ایثار و از خود گذشتگی ۱۰- نشاط ۱۱- عدم دلبستگی به دنیا

در این مقلله به این شاخص‌ها در کلام فرم‌نندهی معظم کل قوا می‌پردازیم. و آنچه که اهمیت دارد رسیدن به قدرت بازدارندگی با استفاده از مؤلفه‌های معنویت و ولایت است که یک کشور و ملت و نیروی‌های مسلح آن را با داشتن هرگونه سلاح و تجهیزات تا این حد به بازدارندگی نمی‌رساند که با داشتن شاخص‌های مذکور در بالا می‌توان به این حد از اقتدار و بازدارندگی در مقابل با دشمنان فراملی و منطقه‌ای رسید.

پس از بررسی تمامی بیانات مقام معظم رهبری در کتب و اسناد معتبر و دسته بندی فیش‌ها بر اساس موضوعات مورد نیاز در حوزه معنویت و ولایت این بیانات مورد تجزیه و تحلیل کیفی قرار گرفت و نهایتاً نتیجه گیری گردید که توجه به معنویت و ولایت (از دیدگاه مقام معظم رهبری) باعث افزایش قدرت بازدارندگی نیروهای مسلح در منطقه می‌شود.

کلمه سخن آغازین

ما عِنْدَكُمْ يَنْفُذُ وَ مَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ

اندیشه‌های رهبران جوامع، همواره مد نظر و توجه حرکت‌های انقلابی و بیداری اسلامی بوده و هست. تبیین و مذاقه این تفکرات می‌تواند در تحولات جوامع نقش بسزائی داشته باشد، پس از امام راحل (ره)، مقام معظم رهبری با بیشترین حضور در صحنه‌های سیاسی نظامی جمهوری اسلامی ایران، دارای تفکرات و اندیشه‌های اسلام ناب محمدی (ص) است که در عرصه حکومت اسلامی تجلی کرده که با تبیین و بررسی آن می‌توان برای نسل آینده نگاه و پیام‌های با ارزشی بجا گذاشت.

بخشی از سخنرانی ایشان در دیدار با دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد در ۱۱ دی ماه ۷۹، حاکی از اندیشه‌های نو در عرصه علم و دانش است. «پیشرفت‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و علمی بهت آور ایران و قرار گرفتن از لحاظ رشد علمی در درجات اول دنیا قابل تأمل است. البته این به معنای نادیده گرفتن عقب‌ماندگی‌های تاریخی نیست ولی سرعت حرکت علمی در ایران شتاب زیادی گرفته به گونه‌ای که امروز پیچیده‌ترین فناوری‌ها به دست توانای دانشمندان جوان ایرانی طراحی و ساخته می‌شود.

الگوی پیشرفت مبتنی بر معنویت، مدل مطلوب توسعه است و ... برنامه ریزان باید از الگوها و دستورالعمل‌های غربی پرهیز کنند.

بررسی جایگاه معنویت و ولایت در اندیشه نظامی دفاعی مقام معظم رهبری شامل دو واژه ولایت و معنویت است. در واژه ولایت منظور ما از مجموع آیات قرآن و روایات فراوان در مورد ولایت و قرار دادن این منصب ارزنده، به روشنی استفاده می‌گردد که اصل مشروعیت ولایت برای فقیهان صالح و جامع‌الشرایط، از سوی خداوند متعال، پیامبر گرامی اسلام (ص)، و امامان معصوم (ع) است.

*** نقش معنویت در افزایش قدرت بازدارندگی:**

بنا بر آنچه که گفته می‌شود و با بیان توضیحات و توصیفات گوناگون از بازدارندگی مانند قدرت سلاح و تجهیزات، قدرت ایمان و بعد معنوی چنین می‌توان برداشت نمود که در جمهوری اسلامی ایران که هم اکنون از جانب کشورهای استعمارگر مانند آمریکای جهان خوار، انگلیس، اسرائیل و ... در تهدید و تحریم می‌باشد، بهترین راه مقابله با آن‌ها همین استفاده از استراتژی بازدارندگی معنوی است.

شناخت معنویت و ولایت اسلامی و نقش آن در راستای تقویت قدرت بازدارندگی نیروهای مسلح در منطقه از جمله راهبردهای مؤثر و ژئوپلتیکی نظامی-دفاعی نیروهای مسلح کشور خواهد بود که در بازدارندگی دشمنان ما در منطقه نقش کلیدی خواهد داشت و در بیانات رهبر معظم انقلاب نیز این مهم به وضوح قابل مشاهده و مشهود است.

معنای لغوی و اصطلاحی معنویت

معنویت از ماده عَنَى به معنای آنچه از لفظ اراده شده است، الفاظ، ظاهری دارند و باطنی. باطنی که واقعیتی است غیر از ظاهرشان و آن اصل و حقیقت واژه‌هاست. ظاهر الفاظ اشاره‌هایی است که ذهن انسان را به آن معنی و حقیقت و اصل متوجه می‌سازد. ظاهر الفاظ و در عین زیبایی اگر از باطن و معنا تهی گردند بیهوده و مهمل خواهند بود.

معنویت از مصدر جعلی معنوی که خود آن از افزودن یای نسبت از معنا بوده و این واژه مصدر میمی است که منظور از آن مراد و مقصود می‌باشد. معنویت یعنی آنچه که مربوط به حقیقت و باطن است، خلاف مادی است. معنویت مجموعه جنبه‌های فکری، اخلاقی،

فرهنگی و عاطفی انسانی بوده و نیز به معنای غیر مادی آورده می‌شود.

عالم لفظ است و دارای باطنی که همان معنویت است و آن اصل و حقیقت است. معنویت مانند روح است در بدن که در جای جای بدن باید باشد و در هر عضوی که روح در آن نباشد مرده است. در نهایت باید گفت معنویت عبارتست از آنچه که به دین و موضوعات مقدس مربوط باشد. معنویت با وجود خدا معنا پیدا می‌کند و بدون اعتقاد به خداوند متعال اعتقاد به معنویت بی معناست. پس شاخصه معنویت محوری، خدا محوری است. معنویت پایه تکامل انسان است. همه عبادات که در اسلام بر روی آن تکیه شده است برای تقویت جنبه معنوی روح انسان است. به عبارت دیگر تمام فضایل اخلاقی و اعمال عبادی تحت واژه معنویت قرار می‌گیرد. چنانچه در این مورد مقام معظم کل قوا می‌فرمایند:

«رابطه‌ی معنوی و قلبی خودتان با خدا را از طریق عبادت و توجه و ذکر و حضور و معنویت و استمداد از خدا و توکل به او و انجام نوافل و فرایض خوب کنید.»^۱

پس از بیان معنای لغوی و اصطلاحی معنویت، به بررسی و بیان جایگاه آن در اندیشه‌های نظامی و دفاعی مقام معظم فرماندهی کل قوا می‌پردازیم.

در ابتدا باید گفت آنچه که باعث پیروزی سپاه قلیل از نظر عَدَد و عُدّه بر سپاه کثیر و زیاد می‌شود همان جنبه معنویت و ایمان به خدا و وعده‌های الهی می‌باشد. چنانچه خداوند می‌فرماید:

كَمْ مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ (بقره / ۲۴۹)

چه بسیار گروه‌های کوچکی که به اذن خدا بر گروه‌های عظیمی پیروز شدند و خداوند با صابران است.

اذن خداوند در جریان پیروزی گروه کوچک بر گروه زیاد منوط به همان ایمان، صبر و معنویت گروه قلیل است. چنانچه مقام معظم فرماندهی کل قوا در این رابطه در دیدار با مسئولان دفاتر نمایندگی ولی فقیه در سپاه پاسداران در مورخه ۱۳۷۰/۶/۲۷ می‌فرمایند:

«البته تقویت بنیه‌ی سپاه، به آموزش و تجهیزات و سازماندهی و انضباط و همین چیزهایی است که ما همیشه سفارش می‌کنیم؛ اما بالاتر از همه‌ی این‌ها، به معنویت است. معنویت، راز و نیاز با خدا، ارتباط دل‌ها با خدای متعال، هدف را خدا قرار دادن، فریب ظواهر را نخوردن، دل‌بستگی به زر و زیور دنیا و زخارف دنیا پیدا نکردن، این‌هاست که یک مجموعه‌ی مؤمن و یک فئه‌ی مؤمنه را به وجود می‌آورد؛ آن وقت، «کم من فئهة قلیلة غلبت فئهة کثیرة باذن الله». کم هم که باشید، با داشتن آن جنبه‌ی معنوی،

^۱- سخنرانی مورخه 1368/9/22 در دیدار با هیئت نظارت، بازرسان و ناظران شورای نگهبان.

زیادها را در مقابل خودتان مجبور به هزیمت می‌کنید.» بنابراین تابلوی معنویت در نیروهای مسلح آیه کمّ من فِتْنَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِتْنَةَ كَثِيرَةٍ بِإِذْنِ اللَّهِ می‌باشد.

کتاب اهمیت معنویت

در بیان اهمیت معنویت آیه یاد شده بالا کفایت می‌کند یعنی وجه تمایز سپاهیان مؤمن به خدا با دیگر نیروهای مسلح که به خدا اعتقاد نداشته و یا محور تصمیم‌گیری هایشان خداوند نمی‌باشد همانا وجود معنویت بین افراد و کارکنان می‌باشد. مقام معظم رهبری در باره اهمیت معنویت به کرات سخن گفته‌اند، چنانچه در جایی فرموده‌اند:

«مسأله‌ی معنویت بسیار مهم است.»^۲

و یا اینکه فرموده‌اند:

«کسانی که معنویت را ندیده بگیرند، اشتباه می‌کنند.»^۳

و بالاخره در جمع نیروهای مسلح به اهمیت معنویت اشاره فرموده‌اند که:

«سلاح مهم است و مرد مسلح، توانای دفاع است؛ اما مهم‌تر از سلاح، نیروی معنوی و قدرت روحی مرد مسلح است. این آن چیزی است که اقتدار ملی یک کشور را به صورت یک اقتدار معنوی و حقیقی و غیر قابل زوال در می‌آورد. یک ملت با داشتن مردان و جوانان مسلح و سربازان شجاع و رشیدی که دل‌های آن‌ها با نور ایمان روشن است و اراده‌های آن‌ها با قدرت و صلابت ایمان مستحکم است، دارای اقتداری است که نظیر آن را در سراسر جهان - بلکه در سراسر تاریخ - کمتر می‌توان پیدا کرد. امروز شما در چنین کسوتی قرار دارید.»^۴

نتیجه: امور معنوی برای تمام آحاد جامعه اسلامی مهم است و برای نیروهای مسلح اسلامی به طریق اولی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد.

ارزش معنویت:

طبیعی است از آنجا که معنویت و روحیه معنوی در میان افراد یک جامعه دارای اهمیت زیادی می‌باشد بنابراین معنویت دارای ارزش زیادی می‌باشد. به عبارت دیگر ارزش افراد در یک جامعه‌ی دینی به میزان برخورداری ایشان از روحیه معنوی ابتدا در نفس خود و در ثانی در تعامل با دیگر افراد جامعه می‌باشد.

چنانچه خداوند نیز ارزش افراد را در نزد خود برخورداری از تقوای الهی می‌داند.

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ (حجرات/۱۳)

همانا عزیزترین و با ارزش‌ترین شما در نزد خداوند تبارک و تعالی با تقواترین شماست.

در سخنان مقام معظم فرماندهی کل قوا نیز به این موضوع اشاره شده است، چنانچه در جمع دانشجویان دانشگاه افسری در مورخه ۱۳۶۸/۷/۱ فرموده‌اند:

«در ارتش جمهوری اسلامی ایران، در کنار دانش، به دین و تقوا اهمیت می‌دهیم. من، مخصوصاً به شما جوانان می‌گویم ملتی که بر اساس اسلام و دین و قرآن حرکت کرده است، ارتشش باید متدین باشد. شما، جوان و پاک و خالص هستید. سعی کنید هر چه می‌توانید روح و خلوص دینی و تقوا را در کار و عمل خودتان تقویت کنید و آن را با خود به داخل یگان‌ها یا قسمت‌ها و اداراتی که به آن‌جا مأمور خواهید شد، ببرید.»

^۲- سخنرانی رهبری مورخه 1380/6/5 در دیدار با رئیس جمهور و اعضای هیئت دولت

^۳- سخنرانی رهبری مورخه 1382/9/25 در دیدار با مردم قزوین

^۴- سخنرانی مورخه 1387/7/28 در مراسم تحلیف و اعطای سردوشی در دانشگاه افسری امام علی (ع)

و یا اینکه فرموده‌اند :

«بنابراین در نظام جمهوری اسلامی، تعیین‌کننده‌ی رتبه‌ی انسان‌ها، ارزش‌های معنوی است؛»
«إِن أكرمکم عندالله اتقیکم-حجرات/۱۳»^۵

کج آثار معنویت

جامعه‌ای که در آن روحیه معنوی حکم‌فرما باشد، جامعه‌ای است که ارزش‌های دینی در آن حرف اول را می‌زند. به طور طبیعی روحیه معنوی در جامعه آثار مهم و زیادی در میان افراد و در تعامل با یکدیگر خواهد داشت. از آثار وجود معنویت در جامعه کم شدن میزان جرائم، گناهان و بزه‌ها می‌باشد زیرا جایی که یاد خدا حاکم باشد به طور طبیعی از میزان گناه و جرائم کاسته خواهد شد. مقام معظم رهبری نیز در سخنرانی‌های مختلف به آثار معنویت اشاره کرده‌اند چنانکه بیشترین سخنان ایشان پیرامون معنویت در رابطه با اهمیت آن است. در اینجا به چند نمونه آن اشاره می‌کنیم. ایشان در جایی فرموده‌اند:

«عزیزان من بدانید که تا امروز ملت ایران هر توفیقی پیدا کرده است، به برکت تکیه به معنویات آن را به دست آورده است. کسانی که از لحاظ مادیات جلوتر از ملت ایران باشند، در دنیا هستند؛ اما آن‌ها نتوانستند بر روی ملت‌های دیگر و جوانان کشورهای دیگر این‌گونه تأثیرات شگرفی را باقی بگذارند که ملت ایران با انقلاب خود، با حرکت خود، با امام خود، با مجاهدات خود و با شهادت‌های خود، آن تأثیرات را گذاشت. شما بر روی ملت‌های دیگر و بر روی جریان عادی بسیاری از کشورهای جهان، اثر بسیار عمیقی گذاشتید. این به برکت معنویت بود. این معنویت را باید روزبه روز زیاد کرد. عزت ملت ایران، سربلندی ملت ایران و امید بی‌پایان ملت ایران، به برکت اتکا و امیدواری به خداوندگار است و این با ارتباط روزافزون، شفاف‌تر و متجلی‌تر و متلائی‌تر می‌شود. این که ما این قدر تأکید می‌کنیم جوانان ما که به حمدالله در این زمان منبع صفا و نورانیتند، بیشتر به در خانه‌ی خدا بروند - با این که امروز وضع جوانان نسبت به گذشته به طور کلی متحول شده است و امروز نورانیت و معنویت مضاعفی دارند - به خاطر این است که هرچه رابطه با خدا را مستحکم‌تر کنیم، توفیقات و هدایت الهی بیشتر و دل‌های ما روشن‌تر خواهد شد.»^۶

و در مورد آثار معنویت در نیروهای مسلح می‌فرماید:

«امروز ملت ایران و نیروهای مسلح - ارتش و سپاه پاسداران و بسیج - آماده‌اند نیروها و امکانات مادی خود را با پشتوانه‌ی این نیروی معنوی، این ایمان و این اراده، در هر جایی که لازم باشد و در مقابل هر دشمنی که در مقابل نظام جمهوری اسلامی قصد تعرض و تجاوز داشته باشد، به کار گیرند. پیروزی، متعلق به چنین قدرت معنوی و اقتدار معنوی است.»^۷

و در مورد تأثیر معنویت در آبادانی دنیا نیز فرموده‌اند:

«معنویت، دنیای انسان را هم آبادتر می‌کند؛ منتها دنیای سالم.»^۸

آثار فقدان معنویت:

همان‌گونه که وجود معنویت در یک سازمان، یک جامعه و یا حتی در وجود یک انسان اثرات بسزایی در جهت یک زندگانی سعادت‌مند دنیایی و اخروی دارد، عدم وجود معنویت نیز به همان اندازه تأثیر منفی خواهد داشت. فقدان معنویات در یک جامعه به معنای فقدان انسانیت و ارزش‌های انسانی است.

مقام معظم رهبری در سخنانشان به این مورد نیز اشاره داشته و فرموده‌اند :

-
- 1- بیانات مقام معظم رهبری در مورخه 1384/2/17 در اجتماع مردم جیرفت
 - 2- سخنرانی رهبری مورخه 1377/7/29 در دیدار با اقشار مختلف مردم
 - 1- سخنرانی رهبری مورخه 1382/4/29 پس از بازدید از ابتکارات و دستاورد های نظامی نیروی هوایی سپاه
 - 2- سخنرانی رهبری مورخه 1382/10/14 در دیدار با جهادگران و کشاورزان

«قدرت‌های ستمگر عالم، به خصوص در صد سال اخیر، بر حذف معنویت و ارزش‌های والای انسانی در زندگی جوامع بشری پای فشرده‌اند و نتیجه‌ی آن، گسترش فسادهای اخلاقی و اعتیاد و بی‌بندوباری و ویرانی بنیان خانواده و نیز رشد استثمار و افزایش فاصله‌ی میان ملت‌های فقیر و غنی و دوری روزافزون از عدالت اجتماعی و بی‌اعتنایی به کرامت انسان و تولید سلاح‌های مرگبار و افزایش کشتارهای دسته جمعی گردیده است. علم نیز مانند انسان، قربانی حذف معنویت و بی‌اعتنایی به ارزش‌های دینی شده است.»^۹

قرآن کریم در آیه ۵۹ سوره مریم علت گمراهی و انحراف جوامع دینی از مسیر حق را تبعیت از هواهای نفسانی و دوری از یاد خدا می‌داند و می‌فرماید:

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسُوفَ يَلْقَوْنَ غِيًّا

سپس کسانی جانشین اینان شدند که نماز را ضایع گذاشتند و پیرو شهوات گردیدند و به زودی به گمراهی خواهند افتاد. مقام معظم رهبری نیز در دیدارشان با فرماندهان گردان‌های عاشورای نیروی مقاومت بسیج در مورخه ۱۳۸۱/۴/۲۲ در مورد عبرت از عاشورا به این آیه تمسک جسته و آنگاه فرموده‌اند:

«دو عامل، عامل اصلی این گمراهی و انحراف عمومی است: یکی دور شدن از ذکر خدا که مظهر آن نماز است. فراموش کردن خدا و معنویت؛ حساب معنویت را از زندگی جدا کردن و توجه و ذکر و دعا و توسل و طلب از خدای متعال و توکل به خدا و محاسبات خدایی را از زندگی کنار گذاشتن.

دوم «وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ»؛ دنبال شهوت رانی‌ها رفتن؛ دنبال هوس‌ها رفتن و در یک جمله: دنیاطلبی.»

بنابراین عامل ضعف نیروهای مسلح تهی شدن از معنویت و یاد خدا است و همچنین عامل اقتدار نیروهای مسلح نیز آراستگی به معنویات و دوری از دنیا طلبی است. البته همان‌طور که اشاره شد وجود و عدم وجود معنویت اثر خود را هم در افراد به صورت انفرادی هم در سازمان‌ها و هم در جامعه انسانی بجای خواهد گذاشت و اختصاص به شخص یا گروه و یا جامعه خاصی ندارد. و ایشان در جایی دیگر فرموده‌اند:

«علت این که می‌بینید در بسیاری از کشورها، نسل‌های جوان به ستوه می‌آیند، خودکشی زیاد می‌شود، خانواده‌ها متلاشی می‌شوند و جوانان به آوارگی می‌افتند، همین کمبود معنویت است. برای بشر، معنویت یک غذا و تغذیه‌ی روحی است. مگر می‌شود بدون معنویت انسان بتواند مدت طولانی راحت زندگی کند.»^{۱۰}

و در جایی دیگر فرموده‌اند:

«بشر، وقتی از معنویت غافل شد، همه‌ی درهای اصلاح و صلاح به روی او بسته می‌شود.»^{۱۱}

پس از آنکه به بررسی اهمیت و ارزش، آثار وجود و عدم معنویت در بیانات مقام معظم رهبری پرداختیم، در اینجا می‌پردازیم به چگونگی ایجاد و تقویت معنویت در میان نیروهای مسلح از دیدگاه ایشان و در ابتدا باید گفت در انتخاب اولیه کارکنان نیروهای مسلح بایستی عواملی همچون اصالت خانوادگی داوطلبین استخدام را به دقت بررسی نمود تا در ایجاد و تقویت معنویت راه هموارتر باشد. چنانکه در فرمان علی (ع) به مالک اشتر آن حضرت فرموده‌اند:

«ثم الصق بنوی المروءات و الاحساب و اهل البيوتات الصالحه و السوابق الحسنه ثم اهل النجد و الشجاعه و السخاء و السماحه

فانهم جماع من الكرم و شعب من العرف.»^{۱۲}

3- پیام مورخه 1370/10/7 به مسیحیان و مسلمانان جهان بمناسبت سالروز میلاد حضرت مسیح (ع)

1- سخنرانی رهبری مورخه 1374/3/14 در مراسم سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (ره) در مرقد مطهر

2- سخنرانی رهبری مورخه 1374/9/29 در دیدار با کارگزاران نظام در روز عید مبعث

3- نهج البلاغه صبحی صالح نامه شماره 53

«پس با کسانی مانوس شو که از خانواده‌های شریف و خوش‌نام و دارای سابقه درخشان باشند همان‌ها که از رزمندگان و شجاعان و اهل جود و کرمند زیرا ایشان در بزرگواری و شاخه‌های احسان کامل هستند.»

کجایم بازدارندگی

واژه بازدارندگی:

واژه بازدارندگی در مقابل واژه انگلیسی (deterrence) اتخاذ گردیده است. فرهنگ معین واژه «بازداشتن» را در فارسی به معنی منع کردن، جلوگیری کردن، توقیف کردن و حبس کردن معنی می‌کند. اما واژه انگلیسی (deterrence) از فعل deter و آن نیز از لغت لاتین deterrence می‌آید که از ترکیب deterrence یعنی از ترکیب (away+from+terror) گرفته شده است. یعنی پیشگیری (کسی) از انجام عملی به سبب ترس، وحشت، تهدید و ترور.

چند تعریف بازدارندگی از نظر استراتژیست‌ها:

ژنرال بوفر استراتژیست معروف فرانسوی می‌گوید:

«استراتژی بازدارندگی یک فرایند روانی است که در آن زور جای مهمی دارد ولی دارای اهمیت انحصاری نیست. به عبارت دیگر بازدارندگی دشمن را از نظر فیزیکی دفع نمی‌کند بلکه به لحاظ روانی از تجاوز او جلوگیری می‌نماید.»
مونتینی می‌گوید:

«منتظر چه پیروزی بزرگ‌تر از این هستید که دشمن شما بفهمد که از درگیری با شما ناتوان است.»

لیوتی می‌گوید: «بر قدرت و قوت تأکید کن تا آن را استفاده نکنی.»^{۱۳}

تعیین حدود بازدارندگی:

مخاصمات بین‌الملل و جنگ، زمانی رخ می‌دهد که کشور متجاوز پیش بینی کند که مخاطرات و جنگ‌ها ممکن است با پیش بینی قبلی و یا اینکه به علت یک متحرک وانگیزه‌ی فوری و ناگهانی رخ دهند. لذا بازدارندگی مؤثر باید موجبات هر دو مورد فوق را خنثی سازد.

بنا بر آنچه گفته شد باید راهی بیابیم تا به وسیله آن استراتژی بازدارندگی را در کشور عزیزمان ایران اسلامی عملیاتی نماییم. در این خصوص رهبر معظم انقلاب می‌فرماید: «شما ملت بزرگ و شجاع و مبارز، که به حمد الله ابر قدرت‌ها و دشمنانتان از شما بترسند. به برکت ایمان به خدا چنین قدرت و صلابتی پیدا کرده‌اید. این ایمان را تقویت کنید و اتحادتان را تقویت نمایید و به هیچ قیمتی زیر بار دشمن خدا نروید.»

و در جایی دیگر ایشان می‌فرمایند:

«رژیم گذشته ایران به عنوان رژیم صلاح و مهمات معروف بود اما مستقل نبود و لذا آن روز قدرت‌های ارتش و ملت ما احساس ترس نمی‌کردند اما امروز چنین نیست. امروز تمامی قدرت‌های بزرگ نیروهای بزرگ از نیروهای ارتش و ملت ما هراس دارند. زیرا امروز ما احساس استقلال می‌کنیم و نیروهای مسلح و مردم ما می‌خواهند در منطقه آقای خودشان باشند. برای دستیابی به قدرت بازدارندگی کارهای زیادی باید انجام داد. از جمله اینکه توان دفاعی و نظامی کشور را تا بالاترین سطح ممکن ارتقاء بخشید، اعتماد به نفس مردم نیروهای مسلح را بالا برد، و روحیه آزادی، شرف و شهادت طلبی و اینکه نباید هیچ وقت کشور زیر بار زور برود را در اذهان همه ملت گنجاند. با تکیه بر ولایت و بالا بردن معنویت و اخلاص در بین نیروهای مسلح این نیروهای قدرت دو چندان پیدا خواهند نمود که توان

^۱ - بازدارندگی هسته‌ای در آسیا - ص 3 تا 6

ایستادگی در برابر قدرت های بزرگ را خواهند داشت که ما می توانیم در این خصوص به جنگ 8 ساله ایران در مقابل عراق و قدرت های بزرگ پشت پرده اشاره کنیم که اگر این قدرت معنوی و اخلاص نیروهای ارتش، سپاه و همچنین مردم نبود، ایران با وجود تجهیزات خیلی کم نسبت به عراق هرگز نمی توانست پیروز میدان بیرون آید. نگاهی به سخنان رهبر معظم انقلاب این گفته ها را کاملاً تأیید خواهد نمود که می فرمایند: «ما احساس قدرت می کنیم. نه قدرت تلنک و هواپیما بلکه قدرت و نیروی عظیم انسان های مؤمن و پایدار که تجهیزات آن ها یاری مقابله با آن را ندارد. ما دشمنان خود را در همه جا تهدید کرده ایم آن ها رابه عکس العمل انفعالی واداشته ایم و این از ایمان برادری و تکیه به خود به عنوان انسان هایی که می خواهند به کمک خدا به اهدافشان نائل گردند، نشأت می گیرد. بازدارندگی از جمله روش های عادی و قدیمی در زندگی است که آغاز تمدن بشری، تا کنون، گروه ها، قبایل و دولت ها آن را اجرا کرده اند و در عالم حیوانات نیز مشاهده می شود. در صدر اسلام نیز پیامبر(ص) از بازدارندگی و این استراتژی مهم استفاده می کردند و قدرت نیروهای مسلح مسلمانان را طوری وانمود می کردند که دیگر قبایل جرأت حمله به آن را پیدا نمی کردند و در این مدت پیامبر(ص) توان رزمی و دفاعی خود را بالاتر می برند.

بازدارندگی به عبارتی خود یک نوع دیپلماسی است و لزوماً به منزله انتقام جویی قهر آمیز و درگیری در جنگ و اجرای عملیات نظامی نمی باشد. بنابراین بازدارندگی صرفاً استراتژی برای جنگیدن نیست بلکه نوعی استراتژی برای حفظ وضع موجود و نهایتاً دستیابی به صلح و استقرار آن است و به منظور متقاعد کردن طرف مقابل طرح می شود تا به وی ثابت شود که در میان راه های ممکن تجاوز کمترین تأثیر را دارد. در این خصوص نیز می توانیم و سخنان گهر بار مقام معظم رهبری استفاده کنیم که می فرمایند: «اگر نظام کشوری مثل کشور ما به سمت تعالی و فضیلت اخلاقی و معنوی و رستگاری و نجات انسان از ناراحتی ها و رنج ها سوق پیدا کند، در آن صورت هدف حراست و حفاظت از این نظام خواهد بود ارزش دفاع از چنین نظامی بالاتر از دفاع حیرت از مرزهاست.

و همچنین می فرمایند:

«احساس کردند این نظام این حکومت و این ملت، آن حکومتی نیست که با اشاره یک قدرت بزرگ مثل آمریکا یا شوروی آن روز حاضر باشد از حرف و راه و منافع و عزت خود دست بکشد، چون این روحیه را اسلام به آن ها داده بود. چون ایمان آن ها پشتوانه آن ها بود. قدرت های پوشالی تهی از معنویت بی فکر درست و جهت گیری های انسانی، به بیش از اسلحه های که امروز با آن مجهزند، مجهز باشند راه به جای نخواهد برد».

اهداف بازدارندگی

- 1) استراتژی بازدارندگی سد یا مهار حمله نظامی رقیب است.
 - 2) بازدارندگی، برای حفظ و منع موجود و حفظ تداوم صلح است.
 - 3) در بازدارندگی، از طریق تهدید و بلوف زدن رفتار طرف مقابل را تحت تأثیر قرار می دهد (تأثیر روانی)
 - 4) در بازدارندگی به رقیب بالقوه تلقین می شود که مخابرات و هزینه های ناشی از یک تجاوز به مراتب بالاتر از دستاوردهای آن است.
 - 5) در بازدارندگی به رقیب تفهیم می گردد که چنانچه در جهت مطلوب عمل نماید، مورد مجازات قرار نخواهد گرفت.
 - 6) استراتژی بازدارندگی بر اساس تفکر عقلانی و تصمیم گیری صحیح بنا شده است. در سیاست بین الملل نیز بازدارندگی اساس امنیت ملی است و قدرت هر چه بیشتر و ابزاری انهدام توان کشور متخاصم و احتمالی به یاری می طلبد.^{۱۴}
- مؤلفه های بازدارندگی معنوی:

¹ -سنجایی علی رضا، استراتژی و قدرت نظامی

معنویت دارای مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی می‌باشد. به عبارت دیگر اکنون مشخص شده اگر در نیرویی روح معنویت حاکم باشد آن نیروی نظامی دارای اقتدار و قدرت نظامی است، در آن صورت نیروی نظامی دارای چه خصوصیات و ویژگی‌هایی باید باشد که بتوان گفت دارای معنویت می‌باشد. مقام معظم رهبری در مورد مؤلفه‌های معنویت فرموده‌اند:

«معنویت راز و نیاز با خدا، ارتباط دل‌ها با خدای متعال، هدف را خدا قرار دادن، فریب ظواهر را نخوردن، دلبستگی به زر و زیور دنیا و زخارف دنیا پیدا نکردن، این‌هاست که یک مجموعه مؤمن و یک فئه مؤمنه را به وجود می‌آورد.^{۱۵} و در جای دیگر فرموده‌اند:

باید در میدان ارزش‌های معنوی مثل علم، مثل عبادت، مثل تقرب به خدا، مثل معرفت الهی و سیر وادی‌های عرفان پیشروی کند.^{۱۶} در اینجا به بیان مؤلفه‌های معنویت می‌پردازیم.

کتاب مؤلفه‌های معنویت در حفظ و توسعه اقتدار نظامی عمارت‌انداز:

جهاد فی سبیل الله و شهادت، تقوا، شجاعت، صبر، اخلاص، قناعت، قاطعیت، توکل، نشاط، دشمن شناسی و دشمن ستیزی، خود سازی و ... که در اینجا به این شاخص‌ها در کلام فرماندهی معظم کل قوا می‌پردازیم.

۱- جهاد فی سبیل الله و شهادت: «یکی از عوامل معنوی در اقتدار نظامی نترسیدن از جهاد و شهادت است. نیروی نظامی معتقد به قیامت که دل به زرق و برق دنیا نبسته است و شهادت را حیات واقعی و زندگانی ابدی می‌داند و جهاد فی سبیل الله را دری از درهای بهشت می‌داند که خداوند آن را برای بندگان خاصش می‌گشاید»^{۱۷}، در آن صورت نیروی نظامی توانمند و مقتدر می‌شود.

مقام معظم رهبری در این باره می‌فرمایند:

«میدان جنگ، یک وسیله است؛ این وسیله ما را زود می‌رساند؛ اما حالا که شما رسیدید و دیدید و کشف کردید، باید این حالت را برای خودتان نگه دارید؛ این معنویت را نباید فراموش کنید. هر چه هست، زیر سایه‌ی همین معنویت است؛ بدون این معنویت، نمی‌شود یک قدم به صورت موفق برداشت... این ملت باید پولادین و مرصوص باشد. این پولادین شدن و مرصوص شدن، جز در سایه‌ی معنویت امکان پذیر نیست؛ کما این که شما هم در جنگ هر وقت معنویتتان بیشتر بود، پیشرفتتان بیشتر بود؛ هر جایی که ناکامی داشتید، اگر بروید تحلیل کنید، خواهید دید که معنویت‌هایتان کسری داشته است.»^{۱۸}

و در مورد شهادت می‌فرمایند:

«بهترین مردن‌ها، شهادت است. بالاترین اجراها برای انسانی که در راه خدا مبارزه می‌کند، نوشیدن شربت گوارای شهادت است. خوشا به حال آن عزیزان، و گوارا باد بر آن‌ها این نعمت بزرگ الهی! آن‌ها با شهادت، اجرشان را گرفتند. شهادت، یعنی وارد شدن در حریم خلوت الهی، و میهمان شدن بر سر سفره‌ی ضیافت الهی؛ این کم چیزی نیست؛ این خیلی با عظمت است.»^{۱۹}

و در جایی فرموده‌اند:

«نترسیدن از جهاد و شهادت و اعتقاد به خدا و قیامت برای نیروهای مسلح اقتدار می‌آورد.»^{۲۰}

2- سخنرانی رهبری در جمع فرماندهان و مسئولین دفاتر نمایندگی ولی فقیه در سپاه 1370/6/27

1- بیانات رهبری در دیدار با گروه کثیری از بانوان 1379/6/30

2- نهج البلاغه خطبه 27

3- سخنرانی رهبری 1370/11/18 در دیدار با اعضای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

1- سخنرانی رهبری 1370/10/11 در دیدار با خانواده شهداء، مفقودان، آزادگان و جانبازان استان بوشهر

2- سخنرانی رهبری 1374/1/30 در دیدار با اعضای ارتش ج.ا.

۲- **تقوا:** تقوا یعنی نگه داشتن خود در برابر عذاب ، تقوا یعنی مراعات جایگاه الهی را نمودن، تقوا یعنی خدا را در نظر داشتن ، تقوا یعنی بازداشتن خود از انجام گناه و در یک جمله تقوا یعنی گناه نکردن ، مرتکب ضد ارزش ها نشدن.

چنانچه نیروهای مسلح مسلمان و مؤمن مرتکب گناه و ضد ارزش نشوند و دارای ملکه تقوا شوند از هیچ نیرویی هراس ندارد و نیرویی قدرتمند و قوی خواهد شد . مقام معظم رهبری در این مورد می فرماید :

«آنچه برای انسان ضرورت دارد، هوشیاری و مراقبت و گم نکردن هدف و منحرف نشدن از راه و تصمیم و عزم قاطع بر رسیدن به اهداف است. این هوشیاری که گفتم، این مراقب بودن، این منحرف نشدن، این مواظب خود بودن که برود و درست برود، همان چیزی است که در عرف اسلامی و در فرهنگ قرآن به آن «تقوا» می گویند. شما اگر به قرآن نگاه کنید، می بینید که همه‌ی خیرات بر تقوا مترتب شده است؛ هم خیرات اخروی و معنوی و روحی، هم خیرات مادی و اجتماعی... تقوا موجب می شود که زندگی هم شیرین شود، عزت هم به دست بیاید، دشمن هم مأیوس گردد.»^{۲۱}

و در دیدارشان با فرماندهان سپاه فرموده اند :

«شما که فرماندهان و مسئولان و مؤثرترین در این نظام هستید، باید توجه کنید، آن چیزی که شما را از یک ارتش مجهز مدرن مجرب از همه جهت کامل، لیکن بی ایمان ممتاز می کند، ایمان و تعبد است؛ یعنی اعتقاد به غیب و تأثیر فعل و انفعالات غیبی، که در اختیار من و شما نیست و راه رسیدن به آن و کلید رمزش، عبارت از تقواست؛ یعنی عمل کردن به تکلیف شرعی. این، تنها وسیله‌ای است که می تواند شما را از سایر نیروهای انقلابی و نظامی عالم ممتاز کند؛ والا نیروی نظامی مجرب کارکشته‌ی زرنگ با هوش درس خوانده‌ی شجاع و حتی فداکار، در دنیا کم نداریم.»^{۲۲}

۳- **توکل:** اتکا به خدا و برخورداری از نیروی الهی و پشت گرمی به آن از جمله عوامل اقتدار نیروهای مسلح است. کارکنان نیروهای مسلح با ایمان و توکل به خداوند باری تعالی دارای قدرت و قوتی دو چندان می شوند. کسی که به خدا توکل کرد و به او اعتماد داشت و از او ترسید دیگر از هیچ نیرویی واهمه ندارد. در آن صورت بر قدرتش افزوده می شود و همچون سدی آهنین در برابر دشمن می ایستد در این مورد رهبر معظم انقلاب می فرماید:

« آن ها فکر نمی کردند ملتی که ارتشش تنهای تنهاست و نیروهای مسلح و رزمندگانش - اعم از ارتش و سپاه و بسیج و بقیه‌ی کسانی که در میدان نبرد و رزم دلاورانه‌ی این دوران حضور داشتند - جز به قدرت خودشان و توکل به خدا ، به هیچ نیرویی اتکا ندارند، بتواند بر دشمنش که از همه جا کمک می گرفت، پیروز شود. آن ها فکر نمی کردند؛ ولی این به برکت ایمان انجام شد. این در تاریخ ملت ما خواهد ماند؛ این را قدر بدانید. خدای متعال این تفضل را به همه‌ی ما فرمود. اگر این ایمان و این روحیه و این توکل را حفظ کنیم، رحمت الهی هم برای ما ادامه خواهد داشت.»^{۲۳}

۴- **اخلاص:** اخلاص در عمل یعنی کار را فقط به قصد نزدیکی به خدا انجام دادن ، کار را فقط به قصد جلب رضایت خدا انجام دادن . اگر انسان کار را برای خدا انجام دهد و رضایت خداوند را جلب نماید خداوند نیز در هنگام مشکلات و گرفتاری ها او را یاری خواهد کرد . چنانچه گفته اند من کان لله کان الله له هر که برای خدا باشد خدا هم برای او خواهد بود .^{۲۴} مقام معظم رهبری در این باره می فرماید :

«در نظام جمهوری اسلامی، همه مسئولند؛ اما میان سطح مسئولیت ها تفاوت هست. این مسئولیت، بالاترین است و قاعدتاً در نظام جمهوری اسلامی، اگر کسی که مسئولیتی بردوش گرفته، اخلاص و قصد قربت و نیت برای خدا نداشته باشد، تحقیقاً

3- سخنرانی رهبری 1378/1/25 در دیدار با جمعی از پرسنل ارتش جمهوری اسلامی ایران به مناسبت روز ارتش

1- سخنرانی رهبری 1369/6/29 در دیدار با فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

2- سخنرانی رهبری 1377/11/19 در دیدار با جمعی از پرسنل نیروی هوایی ارتش

3- مجلسی ، محمدباقر ، بحارالانوار ، ج 82 ، ص 319

مغبون شده است. اگر اخلاص و عمل لله و تلاش منهای انگیزه‌های غیر الهی بود، هر مسئولیتی گوارا، هر کار سنگینی تحمل کردنی، و هر باری برداشتنی است... باید انگیزه‌ی حرکت ما - در هر سطحی که هستیم - انگیزه‌ی الهی باشد. علاج همه‌ی دردهای ما، اخلاص است. اگر اخلاص باشد، همه‌ی چیزهایی که فعلاً نظام و جامعه‌ی ما از آن‌ها متأذی است، برطرف خواهد شد. اخلاص در عمل، موجب خواهد شد یکپارچگی‌ها تحکیم بشود.^{۲۵} و در جای دیگر می‌فرماید:

«من نکته‌ی اساسی را در همه‌ی این کارها، همان «اخلاص»، «برای خدا کار کردن»، «مراقب خود بودن از لحاظ ارتباط با خدا» و «تقویت جنبه‌ی معنوی در خود» می‌بینم و معتقدم آن کسی که اهتمام می‌ورزد به کار و خدمت، اگر بتواند این رابطه را با خدا تقویت کند، خدای متعال به او کمک خواهد کرد و راه‌ها را در مقابلش باز خواهد کرد.»^{۲۶}

۵- شجاعت: یکی از فضایل اخلاقی شجاعت است. حد وسط بین جبن و تهور، شجاعت است. شجاعت یعنی نترسیدن از غیر خدا. کسی که از خدا بترسد از غیر خدا نمی‌ترسد. نیروی نظامی شجاع در برابر دشمنانش با قدرت می‌ایستد و مقاومت می‌کند. و بالعکس نیروی نظامی که در برابر دشمنانش جبون و ترسو باشد با کوچک‌ترین تهاجمی میدان را خالی می‌کند. مقام معظم رهبری در این باره می‌فرماید:

« شما نیروهای مسلح، بازوان نیرومند و پنجه‌های قوی این ملت بزرگ هستید. خودتان را بسازید. جوانان عزیز! فرزندان عزیز من! خودتان را با علم و عمل بسازید. دانشجویان! افسران جوان! هر چه می‌توانید، ایمان و دانش نظامی و انضباط و اخلاص و شجاعت را در خودتان تقویت کنید. نقش شما، نقش شرافتمندانه و بزرگی است. افتخار شما، یک افتخار بی‌بدیل است.»^{۲۷}

۶- دشمن شناسی و دشمن ستیزی: شناخت دشمن و آنگاه مقابله با او از ویژگی‌های یک نیروی نظامی مؤمن و معتقد به خدا و قیامت است. به عبارت دیگر دشمن شناسی و دشمن ستیزی از مؤلفه‌های معنویت است. چون دشمن شناسی نشانه وجود بصیرت در انسان است. بصیرت نیز از توصیه‌های دین مبین اسلام است. حضرت علی (ع) در نهج‌البلاغه می‌فرماید: حملوا بصائرهم علی أسیافهم...^{۲۸} نیروهای نظامی مؤمن به خدا بصیرتشان بر شمشیرهای شأن حاکم است. می‌داند کجا و چه زمانی بر علیه دشمن بتازد و شناخت دشمن که لازمه‌اش بصیرت است مقدمه دشمن ستیزی می‌باشد. مقام معظم رهبری در این باره می‌فرماید:

« شناختن دشمن از همه مهم‌تر است. دشمن سعی می‌کند خود را دوست جلوه دهد و شعارهای ملتها را عوض کند... ملت و دولتی تسلیم می‌شود که دشمن را درست نشناسد، یا دچار فساد و بدبختی باشد؛ اما اگر دشمن شناسی بود - که من این توصیه را به جوانان دارم - آن وقت شعارها، شعارهای روشن و آگاهانه‌ای خواهد بود و آنچه که دشمن می‌خواهد، به فضل پروردگار آن را در میان ملت ایران به دست نمی‌آورد.»^{۲۹}

زمانی که دشمن و اهدافش را شناختیم بایستی دقیقاً ضد آن عمل کنیم. مقابله با دشمن یا مقابله فرهنگی و فکری است یا مقابله فیزیکی در میدان جنگ. در هر دو صورت بایستی در برابر دشمن ایستاد و با او مبارزه کرد. مقام معظم رهبری پس از شناخت راهکارهای دشمن در مقابله با او می‌فرماید:

1- سخنرانی 1369/4/25 در دیدار با اعضای مجلس خبرگان

2- سخنرانی 1384/12/8 در دیدار با استانداران سراسر کشور

3- سخنرانی 1373/7/13 در مراسم فارغ التحصیلی دانشجویان دانشگاه افسری امام علی (ع)

4- نهج البلاغه خطبه 150

1- سخنرانی 1378/8/12 در دیدار با دانشجویان و دانش‌آموزان بمناسبت سالروز تسخیر لانه جاسوسی آمریکا

«راه معنویت و صفا، کوچهی بن بست نیست... دشمن می‌خواهد ما صفا و نورانیت و معنویت نداشته باشیم و جوان ما به یک عنصر مادی و بی‌عاطفه تبدیل شود؛ این چیزی است که دشمن می‌خواهد. امروز همه وظیفه دارند در مقابل این حرکت کنند.»^{۳۰} و در جای دیگر می‌فرماید:

«دشمن علی‌رغم تظاهر به قدرت، قدرتمند نیست. قدرت استکبار، قدرت مادی است، و قدرت مادی توان مقابله با قدرت معنوی و انسانی را ندارد.»^{۳۱}

۷- صبر و استقامت: ایستادگی، مقاومت، پایداری و صبر در برابر دشمن در میدان نبرد یکی از مؤلفه‌های معنویت در نیروهای نظامی باشد. البته باید دانست یک انسان مسلمان و مؤمن بایستی در دو جبهه و در برابر دو دشمن صبر و استقامت نماید. یک جبهه کوچک‌تر که جنگ با دشمنان خارجی است که همان جهاد فی سبیل الله است و دوم جبهه بزرگ‌تر که جنگ با دشمن داخلی که همان نفس اماره است می‌باشد. این نوع جهاد، جهاد اکبر است راه و رمز موفقیت در جهاد اکبر همانا خود سازی است. یک نیروی نظامی مؤمن هم بایستی در برابر دشمن خارجی به جهاد برخاسته و در برابر مشکلاتش صبر و مقاومت کند و هم بایستی در برابر نفس اماره ایستادگی و پایداری از خود نشان دهد. است مقام معظم فرماندهی کل قوا استقامت را چنین تعریف می‌کنند:

استقامت، یعنی راه را گم نکردن؛ فریب جلوه‌های مادی را نخوردن؛ اسیر هوی و هوس نشدن؛ دستورها و فرایض اخلاقی و معنوی و ادب اسلام را رها نکردن و به لذت طلبی و عشرت طلبی رو نیاوردن. این‌ها اساس کار است. البته در درجه‌ی اول باید مسئولان طراز اول و طراز دوم کشور و مدیران ارشد و فرماندهان، مراقب این چیزها باشند؛ بعد هم عناصر مؤمنی که می‌خواهند افتخار پیشرفت نظام اسلامی و آرمان اسلامی را در نزد خدا و خلق و تاریخ برای خود حفظ کنند.^{۳۲}

و در بیانات دیگری ایستادگی در برابر دشمن را از آثار معنویت دانسته و فرموده‌اند:

«راز ایستادگی و اقتدار این نظام این است که آحاد آن با خدا رابطه‌ی قلبی و اعتقادی و پیوند ولایتی دارند. مردم ایران ثابت کردند که دشمن نمی‌تواند به آن‌ها طمع ورزد؛ علتش همین ایمان به خدا و کار برای رضای اوست.»^{۳۳}

همان‌طور که گفته شد راه موفقیت بر دشمن درونی که همان نفس اماره باشد، جهاد اکبر و خودسازی می‌باشد. انسان هرگاه در مبارزه با نفس به پیروزی برسد و بر آن مسلط گردد، در مبارزه بیرونی با دشمن نیز پیروز خواهد شد. مقام معظم فرماندهی کل قوا در این زمینه می‌فرماید:

«امروز وظیفه‌ی سپاه پاسداران و نیروهای انقلابی - در هر جا که هستند؛ در سپاه، در ارتش، در نیروی انتظامی - خودسازی است. امروز ما وظیفه‌ی خودسازی داریم.»^{۳۴}

«هر کاری مقدمه‌ای لازم دارد. خودسازی هم مقدمه می‌خواهد مقدمه خودسازی هم اخلاص است. اخلاص عبارت است از کار را خالص انجام دادن و این که کار را مغشوش انجام ندهیم.»^{۳۵}

2- سخنرانی 1379/5/5 در دیدار با گروه کثیری از جوانان استان اردبیل

3- سخنرانی 1368/3/3 در مراسم بیعت روحانیون، مسئولان و اقشار مختلف مردم آذربایجان

1- سخنرانی 1381/7/17 در دیدار با گروه کثیری از پاسداران بمناسبت سالروز میلاد امام حسین (ع) و روز پاسدار

2- سخنرانی رهبری 1368/4/5 در مراسم بیعت هزاران نفر از نمایندگان کارگران سراسر کشور

3- سخنرانی رهبری 1370/11/18 در دیدار با جمعی از اعضای سپاه پاسداران و ...

4- از بیانات معظم له در مورخه 1371/12/4 در روز اول ماه مبارک رمضان

«از طرفی خودسازی زمان و مکان خاص خود را می‌طلبید. بهترین زمان برای خودسازی ماه مبارک رمضان، رجب، شعبان و بهترین مکان، مسجد و موسوم ایام حج در سرزمین نزول وحی می‌باشد.»^{۳۶}

۸- قناعت: از دیگر مؤلفه‌های معنویت، قناعت می‌باشد. یک انسان مؤمن بایستی قانع باشد و نیروی نظامی مؤمن که بایستی روحیه جنگندگی و ایثار و از خود گذشتگی داشته باشد، به طریق اولی بایستی دارای قناعت باشد. امیرالمومنین علی (ع) می‌فرماید: «أغناکم أقتعکم»^{۳۷} بی نیازترین شما همانا قانع‌ترین شما است. قناعت ثروتی است تمام نشدنی. رزمنده مؤمن که قانع باشد و فریب زرق و برق و ظواهر فریبنده دنیا را نخورد مطمئناً در برابر دشمن با نیروی دو چندان مقابله و مبارزه خواهد کرد. مقام معظم فرمانده کل قوا در مورد قناعت فرموده‌اند:

«یکی از مهم‌ترین فضایل اخلاقی برای یک کشور قناعت است، و اگر امروز ما در برخی زمینه‌ها دچار مصیبت هستیم، به خاطر این است که این اخلاق حسنه‌ی مهم اسلامی را فراموش کرده‌ایم.»^{۳۸}

و در دیدار با پاسداران انقلاب اسلامی فرموده‌اند:

«بنده نمی‌خواهم کسی را به زهد علوی دعوت کنم... اما به قناعت و به این که نگذارید زیاده‌طلبی و افزون‌طلبی به سمت شما هجوم آورد، دعوت می‌کنم. این‌ها مراقبت می‌خواهد. راحت‌طلبی، رفاه‌طلبی و عیش‌طلبی، چیزهایی است که به تدریج در انسان اثر بد می‌گذارد و خود انسان هم اول نمی‌فهمد. یک وقت می‌خواهد حرکت کند، می‌بیند نمی‌تواند؛ می‌خواهد پرواز کند، می‌بیند نمی‌تواند. مراقب باشید مجموعه را حفظ کنید؛ ذهن‌ها و دل‌ها و فکرها و ایمان‌ها را مورد پاسداری دقیق قرار دهید؛ این سفارش همیشگی من است. بدانید در این صورت، هیچ عامل و نیرویی زیر این آسمان وجود ندارد که بتواند بر شما غلبه کند.»^{۳۹}

۹- ایثار و از خود گذشتگی: یکی دیگر از مؤلفه‌های معنویت که به شدت برای نیروهای نظامی مؤمن به خدا لازم است ایثار و از خود گذشتگی می‌باشد. اگر نیروی نظامی در مواقع حساس و خطر و بحرانی ایثار و از خود گذشتگی داشته باشد دارای توان و قدرتی دو چندان می‌شود. مقام معظم فرماندهی کل قوا در این باره فرموده‌اند:

«روحیه‌ی مردم‌دوستی، روحیه‌ی ایثار و از خود گذشتگی، برای دیگران فکر کردن و کار کردن، روحیه‌ی است که ملت ما رابه نتایج و غلیات این حرکت خواهد رسانید.»^{۴۰} در جای دیگری روحیه ایثار و از خود گذشتگی را از ایمان مردم دانسته و فرموده‌اند:

«آلان هم در هر جبهه و در هر قسمتی، اگر خطری این کشور را تهدید کند، آن کسانی حاضرند پا در میدان بگذارند و فداکاری کنند و از خود گذشتگی نشان دهند، که روحیه‌ی ایمانی و روحیه‌ی ایثار دارند. آدم‌های خودپرست منفعت‌طلبی که در همه‌ی عمرشان، به جز منافع شخصیشان چیز دیگری را نمی‌بینند، این‌ها که از یک کشور دفاع نمی‌کنند»^{۴۱}

۱۰- نشاط: یک نیرو و یک سازمان نظامی بایستی در انجام مأموریت نشاط داشته باشد. از کسالت و بی‌حالی و تنبلی و تن پروری بپرهیزد. انسان مؤمن با نشاط همواره پرتحرک و تلاشگر است. به دنبال حل مشکلات خود و محیط اطراف خود می‌باشد. روحیه نشاط را در اطرافیان نیز سرایت می‌دهد. یک سازمان با نشاط، سازمانی پویا، فعال و زنده است و بالطبع کارکنان آن سازمان نیز از نشاط خوبی در انجام وظایف خود برخوردار خواهند بود. کسالت و بی‌حالی و تنبلی از جمله رذایلی است که در دین مبین

5- خطبه های نماز عید سعید فطر 1369/2/7

1- غررالحکم و در الکلم ص 392

2- سخنرانی رهبری 1383/9/11 در دیدار با رئیس و مدیران سازمان صدا و سیما

3- سخنرانی رهبری در مورخ 1381/6/24

4- پیام رهبری به ملت شریف ایران بمناسبت حلول سال نو 1370/1/1

1- بیانات رهبری در دیدار با ائمه‌مختلف مردم 1377/5/27

اسلام مورد نکوهش بوده و انسان باید از آن بر حذر باشد.^{۴۲} ضد نشاط، کسالت است. نشاط از جنود عقل و کسالت از جنود عقل است.^{۴۳}

انسان همواره بایستی از کسالت و تنبلی به خدا پناه ببرد. مقام معظم فرماندهی کل قوا در جمع کارکنان نیروی هوایی ارتش درباره نشاط فرموده‌اند :

« یکی از چیزهایی که در کار یک سازمان نظامی حایز اهمیت است، نشاط برای استفاده‌ی بهتر از استعدادها و قدرت‌ها و موجودی‌های مادی و انسانی است.»^{۴۴}

و در جمع فارغ‌التحصیلان دانشگاه افسری امام علی (ع) فرموده‌اند :

«این جا یک عبادتگاه نیست؛ اما دل‌های ذاکر شما هر کدام به تنهایی یک عبادتگاه است... مراسم معنوی شما در کنار نشاط و شادابی روحیه و در کنار دانشی که فرامی‌گیرید، ترکیب بسیار زیبا و شگفت‌انگیزی را فراهم می‌آورد.»^{۴۵}

۱۱- عدم دل‌بستگی به دنیا: یکی از دیگر مؤلفه‌های معنویت عدم دل‌بستگی به دنیا و مادیات می‌باشد. این ویژگی نیز برای

یک انسان مؤمن و معتقد به خدا و آخرت امری ضروری است و وجود آن در نیروهای نظامی به مراتب ضروری‌تر می‌باشد. از آنجا که نیروهای نظامی همواره در صحنه‌های نبرد با دشمنان و در صف مجاهدان فی سبیل الله هستند بایستی از این ویژگی مهم برخوردار باشند. دل‌بستگی به دنیا، انسان را گرفتار می‌کند و دل‌کندن از دنیا برایش سخت می‌شود. امام سجاد (ع) می‌فرماید:

«حب الدنيا رأس كل خطيئة»^{۴۶} دوست داشتن دنیا سرآمد همه خطاهاست. قرآن کریم می‌فرماید: کافران کسانی هستند

که عشق و علاقه به دنیا دارند. (ابراهیم/۳)

مقام معظم فرماندهی کل قوا خطاب به نیروهای مسلح فرموده‌اند :

«حرف من این است که سپاه پاسداران و بسیج و هر فرد و جمع دیگری از نیروهای مسلح در ارتش و غیر آن که از این معنویت و زلال روح و فضیلت استفاده کرده است، بایستی این را قدر بداند و آن دستاوردها را برای خود حفظ کند... چیزی که انسان را نجات می‌دهد، اسلام است، معنویت است، فضیلت است، بی‌اعتنایی به زرق و برق‌هاست.»^{۴۷}

و ایشان در خطبه‌های نماز جمعه مورخه ۱۳۸۷/۶/۳۰ در مورد دل‌بستگی به دنیا فرموده‌اند :

«باید هر چه می‌توانیم این بیماری، این درد بزرگ، این ضایعه - دل‌بستگی به دنیا - را در خودمان کم کنیم. توجه به خدای

متعال و تذکر عظمت پروردگار یکی از راه‌هاست.»

در پایان بحث معنویت اشاره به این نکته ضروری است که ایجاد معنویت در تمام ابعادش در نیروهای مسلح وظیفه تک

تک آحاد کارکنان بوده و البته که فرماندهان و مسئولان در این زمینه نقش جدی‌تر و مهم‌تری دارند. و بدیهی است مهم‌ترین نقش و وظیفه سازمانی روحانیون و عقیدتی سیاسی در نیروهای مسلح ایجاد روحیه معنوی و معنویات در بین کارکنان نیروهای مسلح می‌باشد چنانچه مقام معظم فرماندهی کل قوا در این زمینه فرموده‌اند:

« حضور مجموعه‌ای به نام عقیدتی، سیاسی در نیروهای مسلح، یکی از الهامات الهی و از برکات پروردگار بر امام بزرگوار ما و

مجموعه‌ی دست‌اندرکار امور کشور بود. نقش روحانیون، نقش هدایت و دستگیری معنوی است. همه به روحانی احتیاج دارند -

همچنان که به طبیب احتیاج دارند - و اگر روحانی در هر نقطه‌ای به وظایف خود عمل کند، آن‌جا را از لحاظ معنوی آباد خواهد

2- اصول کافی ج 5 ص 85 از فرمایشات امام صادق (ع)

3- همان منبع ج 1 ص 23 از فرمایشات امام صادق (ع)

4- سخنان رهبری در مورخ 1369/11/19

5- سخنان رهبری در مورخ 1380/9/3

1- اصول کافی ج 2 ص 130

2- بیانات رهبری در مراسم صبحگاه مشترک نیروهای سپاه در مورخه 1372/7/7

کرد. گاهی وجود ما عمامه‌یی‌ها در جاهایی بی‌اثر می‌شود، یا احیاناً خدای ناکرده اثرهای منفی بر جای می‌گذارد؛ این به خاطر این است که ما در آن مورد با وظایف و هویت و منش یک روحانی ظاهر نشده‌ایم. در طول سال‌های متمادی عمر روحانیت شیعه، هر جا روحانیون با منش و هویت روحانی خود ظاهر شده‌اند، برکاتی بر جای گذاشته‌اند؛ چه در میدان سیاست، چه در میدان معنویت، چه در میدان‌های مربوط به رزم و دفاع از کشور و امنیت، و چه در هر میدان دیگری. شأن روحانی این است.^{۴۸}

پس از بررسی معنویت و مؤلفه‌های آن و همچنین نقش آن در توسعه اقتدار نظامی و بازدارندگی به بررسی ولایت و مؤلفه‌های آن و همچنین نقش آن در توسعه اقتدار نظامی از دیدگاه مقام معظم فرماندهی کل قوا می‌پردازیم.

معنای لغوی و اصطلاحی ولایت

الف) ولایت از واژه «ولی» به معنای قرب است.^{۴۹} هم به معنای دوستی و محبت و سرپرستی نیز می‌آید. مقام معظم رهبری می‌فرمایند:

« اصل معنای ولایت، عبارت از نزدیک بودن دو چیز با یکدیگر است. فرض بفرمایید وقتی که دو ریسمان، محکم به هم تابیده می‌شوند و جدا کردن آن‌ها از یکدیگر، به آسانی ممکن نیست، آن را در عربی «ولایت» می‌گویند. ولایت، یعنی اتصال و ارتباط و قرب دو چیز به صورت مماس و مستحکم با یکدیگر. همه‌ی معانی‌ای که برای «ولایت» در لغت ذکر شده است - معنای محبت، معنای قیمومیت و بقیه‌ی معانی، که هفت، هشت معنا در زبان عربی هست - از این جهت است که در هر کدام از این‌ها، به نوعی این قرب و نزدیکی بین دو طرف ولایت وجود دارد. مثلاً «ولایت» به معنای محبت است؛ چون محب و محبوب، با یکدیگر یک ارتباط و اتصال معنوی دارند و جدا کردنشان از یکدیگر، امکان‌پذیر نیست.^{۵۰}

و در جای دیگر می‌فرمایند:

« ولایت، یعنی پیوند و ارتباط تنگاتنگ و مستحکم و غیرقابل انفصال و انفکاک. جامعه‌ی اسلامی که دارای ولایت است، یعنی همه‌ی اجزای آن به یکدیگر و به آن محور و مرکز این جامعه - یعنی ولی - متصل است. لازمه‌ی همین ارتباط و اتصال است که جامعه‌ی اسلامی در درون خود یکی است و متحد و مؤتلف و متصل به هم است و در بیرون نیز اجزای مساعد با خود را جذب می‌کند و اجزایی را که با آن دشمن باشند، به شدت دفع می‌کند و با آن معارضه می‌نماید.^{۵۱}

ب) در العین گفته: «الْوَلَايَةُ مصدر الموالاة و الْوَلَايَةُ مصدر الوالی ...»^{۵۲}

وَلَايَت مصدر موالاة به معنی دوستی و ولایت مصدر والی به معنای سرپرستی است.

ابوالحسین احمد بن فارس می‌گوید: «کل من ولی امر آخر فهو ولیه»^{۵۳}

هر کس متصدی امور شخصی دیگر شود ولی او نامیده می‌شود که از دیدگاه وی ولایت به معنی زعامت و تصدی است. پس ولایت هم معنی دوستی و صمیمیت است و هم به معنی سرپرستی و زعامت. اما آنچه در اینجا مورد نظر می‌باشد همان معنی سرپرستی و زعامت می‌باشد.

ولایت مداری یک قدرت بازدارندگی

1- بیانات در دیدار مسئولان عقیدتی سیاسی نیروی انتظامی مورخه 1383/10/23

2- طریحی، فخرالدین، مجمع البحرین، ج 1، ص 455

3- سخنرانی مورخه 1376/2/6 در دیدار با مسئولان و کارگزاران نظام

4- سخنرانی مورخه 1368/9/29 در جمع دانشگاهیان و طلاب حوزه‌های علمیه

1- فراهیدی، خلیل بن احمد، العین، ج 8 ص 365

2- معجم مقاییس اللغة ج 3 ص 141

مقام معظم رهبری نیز به این معنا در سخنان خود اشاره کرده و می‌فرمایند:

«ولایت، یعنی حاکمیت و سرپرستی در جامعه‌ی اسلامی، طبیعتاً چیزی جدا از ولایت و سرپرستی و حکومت در جوامع دیگر است. در اسلام، سرپرستی جامعه، متعلق به خدای متعال است. هیچ انسانی این حق را ندارد که اداره‌ی امور انسان‌های دیگر را به عهده بگیرد. این حق، مخصوص خدای متعال است که خالق و منشی و عالم به مصالح و مالک امور انسان‌ها، بلکه مالک امور همه‌ی ذرات عالم وجود است... حق تولیت امور و زمامداری مردم را به کسی اعطا نمی‌کند. این حق، متعلق به خداست. خدای متعال، این ولایت و حاکمیت را از مجاری خاصی اعمال می‌کند. یعنی آن وقتی هم که حاکم اسلامی و ولی امور مسلمین، چه بر اساس تعیین شخص - آن چنان که طبق عقیده‌ی ما، در مورد امیرالمؤمنین و ائمه(علیهم‌السلام) تحقق پیدا کرد - و چه بر اساس معیارها و ضوابط انتخاب شد، وقتی این اختیار به او داده می‌شود که امور مردم را اداره بکند، باز این ولایت، ولایت خداست؛ این حق، حق خداست و این قدرت و سلطان الهی است که بر مردم اعمال می‌شود. آن انسان - هر که و هر چه باشد - منهای ولایت الهی و قدرت پروردگار، هیچ‌گونه حقی نسبت به انسان‌ها و مردم دیگر ندارد.»^{۵۴}

و آنجا که سخن از ویژگی‌های والی و حاکم اسلامی می‌شود می‌فرمایند:

«ولایت، یعنی حاکمیت انسان‌های پارسا، انسان‌های مخالف با شهوات و نفس خودشان، انسان‌های عامل به صالحات. این، معنای ولایت اسلامی است.»^{۵۵}

آنچه از سخنان ایشان در باب ولایت نتیجه می‌شود این است که اول باید ولایت الله را بر وجود خود آنگاه آن را در جامعه و محیط زندگی خود مستقر کنیم. چنانچه می‌فرمایند:

«در باب ولایت، دو قلمرو اساسی هست: یکی قلمرو نفس انسانی است که انسان بتواند اراده‌ی الهی را بر نفس خودش ولایت بدهد و نفس خود را داخل ولایت الله کند. این، آن قدم اول و اساسی است و تا این نشود، قدم دوم هم تحقق پیدا نخواهد کرد. جانب و مرحله‌ی دوم این است که محیط زندگی را در ولایت الله داخل کند. یعنی جامعه، با ولایت الهی حرکت کند. هیچ ولایتی ولایت پول، ولایت قوم و قبیل، ولایت زور، ولایت سنت‌ها و آداب و عادات غلط نتواند مانع از ولایت الله شود و در مقابل ولایت الله عرض اندام کند... آنگاه به بیان این دو قلمرو در مورد ولایت امیرالمؤمنین(ع) پرداخته و ادامه می‌دهند: در دنیای اسلام، امیرالمؤمنین محبوب دل‌هاست و همه او را دوست می‌دارند. همه او را قبول دارند؛ مگر انسان‌های ناسالمی، که کم و معدود هستند. در دنیای خارج از اسلام هم، کسانی که او را می‌شناسند، دوستش می‌دارند. این نیست، مگر به خاطر همین که او توانست ولایت و اراده‌ی الهی را بر قلمرو وجود خود، قلمرو نفس خود در درجه‌ی اول و بعد در محیط زندگی و در محیط حکومت، به طور کامل مستقر کند.»^{۵۶}

پس بنا به فرمایش مقام معظم فرماندهی کل قوا یک نیروی نظامی در وهله اول بایستی ولایت و اراده الهی را بر قلمرو وجود و نفس خود حکم فرما کند. یک نیروی نظامی ولایت مدار آن است که در ابتدا اراده و ولایت خداوند را بر سرزمین وجودی خود مسلط و حاکم کند و پس از آن این ولایت را در محیط اطراف خود حکم فرما کند.

و این ولایتمداری نیز از ناحیه ایمان نیروهای مسلح به خدا نشأت می‌گیرد. و بر این اساس فرماندهی معظم کل قوا فرموده‌اند

:

«اما آن چیزی که ارتش اسلامی را از همه ارتش‌های دیگر متمایز می‌کند عبارت است از ایمان به خدا و تعبد در مقابل فرمان الهی و احساس این که جنگشان جهاد فی سبیل الله است. این، آن عامل اصلی است که اگر آن را جدا کنیم لشکر اسلامی هم مثل بقیه ملت‌ها و لشکرهای کشورهای دیگر چیزی در عداد آن‌ها خواهد شد... اما اگر عامل ایمان مورد ملاحظه قرار بگیرد و ارتش و نیروی مسلح اسلامی اعم از ارتش و سپاه به ایمان مجهز شود و با اتکالی به خدا و برای جهاد فی سبیل الله و انجام تکلیف عمل

3- سخنرانی رهبری مورخه 1369/4/20 در دیدار با کارگزاران نظام به مناسبت عید غدیر خم

4- سخنرانی رهبری مورخه 1370/4/10 در دیدار با کارگزاران نظام به مناسبت عید غدیر خم

1- سخنرانی رهبری مورخه 1372/3/19 در دیدار با مسئولان کشوری و لشکری بمناسبت عید غدیر خم

بکند هیچ قدرتی در دنیا با هر تجهیزاتی که داشته باشد نخواهد توانست در مقابل او مقاومت کند. این باور را باید در میان نیروهای مسلح به وجود آورد و الا تجهیزات چیزی نیست که در میدان آن بتوانیم با قدرت‌های بزرگ جهانی رقابت کنیم زیر آن‌ها از لحاظ تجهیزات و نیروهای انسانی سال‌ها از ما جلوترند.^{۵۷}

ولایت مداری نیروهای مسلح: همان‌گونه که گفته شد اطاعت مطلق از خدا و به دنبال آن اطاعت مطلق از رسول خدا و به دنبالش اطاعت از ولی امر، دستور خداوند در قرآن کریم می‌باشد. بر این اساس نیروهای مسلح ج.ا.ا نیز باید مطیع خدا و رسولش و ولی امر خود باشند. آنگاه نیروی مسلح ولایت مدار خطاب می‌شوند. مقام معظم فرم‌کننده کل قوا در مورد ولایت پیامبر و همچنین ولایت مداری نیروهای مسلح فرموده‌اند:

«پیامبر اکرم(ص) نیامد که نصیحتی بکند حرفی بزند مردم هم کار خودشان را بکنند و به او هم احترامی بگذارند. آمد تا مورد اطاعت قرار بگیرد جامعه و زندگی را هدایت کند. نظام را تشکیل بدهد و انسان‌ها را به سمت اهداف زندگی درست پیش ببرد.»^{۵۸}

و در مورد وجوب اطاعت از فرمانده می‌فرمایند:

«امیر و غیر امیر غذا را با هم می‌خورند گرسنگی هم باشد با هم می‌کشند، کار هم باشد با هم تقسیم می‌کنند اما هرچه او گفت باید آن‌ها عمل کنند. اطاعت از دستور فرمانده واجب است حکم عقل و شرع و تجربه است.»^{۵۹}

کله فرضیه اصلی

توجه به معنویت و ولایت (از دیدگاه مقام معظم رهبری و فرم‌کننده کل قوا) باعث افزایش قدرت بازدارندگی نیروهای مسلح می‌گردد.

کله نتیجه‌گیری

از آثار وجود معنویت در جامعه، کم شدن میزان جرائم، گناهان و بزه‌ها می‌باشد زیرا جایی که یاد خدا حاکم باشد به طور طبیعی از میزان گناه و جرائم کاسته خواهد شد. مقام معظم رهبری نیز در سخنرانی‌های مختلف به آثار معنویت در حوزه بازدارندگی اشاره کرده‌اند.

بنابراین عامل ضعف نیروهای مسلح تهی شدن از معنویت و یاد خدا است و همچنین عامل اقتدار نیروهای مسلح نیز آراستگی به معنویات و دوری از دنیا طلبی است. البته همان‌طور که اشاره شد وجود و عدم معنویت اثر خود را هم در افراد به صورت انفرادی هم در سازمان‌ها و هم در جامعه انسانی بجای خواهد گذاشت و اختصاص به شخص یا گروه و یا جامعه خاصی ندارد. پس حفظ و توسعه اقتدار نیروهای مسلح همانا به ایجاد، حفظ و تقویت معنویت و امور معنوی در بین آن‌ها می‌باشد. مقام معظم رهبری در دیدار با اقشار مردم در تاریخ 1368/4/5 می‌فرمایند:

«راز ایستادگی و اقتدار این نظام این است که آحاد آن با خدا رابطه‌ی قلبی و اعتقادی و پیوند ولایتی دارند. مردم ایران ثابت کردند که دشمن نمی‌تواند به آن‌ها طمع ورزد؛ علتش همین ایمان به خدا و کار برای رضای اوست.»

نترسیدن از جهاد و شهادت و اعتقاد به خدا و قیامت برای نیروهای مسلح اقتدار می‌آورد. ایشان در جمع کارکنان ارتش به این مطلب اشاره کرده و می‌فرمایند:

«ملت ایران احساس اقتدار ملی می‌کند. اسلام و اعتقاد به خدا و قیامت و نترسیدن از جهاد و شهادت، این ملت را چنان مستحکم کرده که از تبلیغات دشمن نمی‌ترسد.»^{۶۰}

1- سخنرانی رهبری مورخه 1368/7/19 در دیدار با اقشار مختلف مردم و روحانیون عقیدتی سیاسی نزاجا

2- سخنرانی رهبری مورخه 1369/6/29 در دیدار با فرماندهان سپاه پاسداران

3- سخنرانی رهبری مورخه 1369/7/16 در دیدار با مسئولان کشوری و لشکری

1- بیانات رهبری در دیدار اعضای ارتش 1274/1/30

مقام معظم رهبری در جایی دیگر می‌فرمایند :

«از هیبت ابرقدرت‌ها نترسید. هیبت معنوی شما در دل آن‌ها، بیشتر از هیبت مادی آن‌ها در دل ملت‌هاست... خودتان را از لحاظ معنوی بسازید. بندگی خدا، خشوع در مقابل خدا موجب می‌شود که انسان در مقابل هیچ زورگوئی خضوع نکند. دلی که مهلبت الهی را، عزت الهی را درک کرده است، در خود احساس عزتی می‌کند که بزرگ‌ترین قدرت‌ها در مقابل آن عزت، تاب مقاومت نمی‌آورند. عبودیت خودتان را روز به روز بیشتر کنید.»^{۶۱}

مؤلفه‌های معنویت در حفظ و توسعه اقتدار و بازدارندگی عبارتند از :

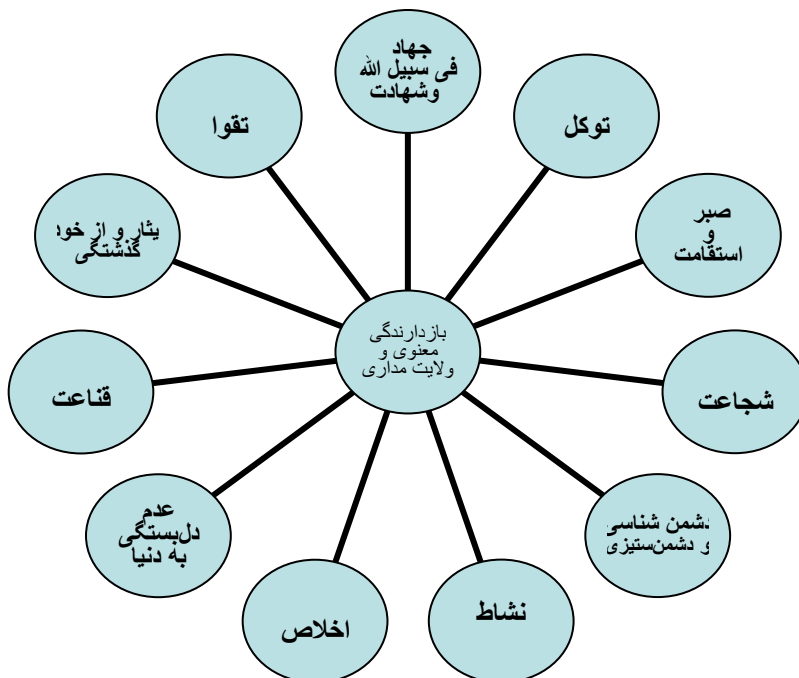
۱- جهاد فی سبیل الله و شهادت ۲- تقوا ۳- توکل ۴- اخلاص ۵- شجاعت ۶- دشمن شناسی و دشمن ستیزی ۷- صبر و استقامت ۸- قناعت ۹- ایثار و از خود گذشتگی ۱۰- نشاط ۱۱- عدم دلبستگی به دنیا

و در حوزه ولایت مداری، اعتقاد به ولی فقیه و پیروی از اوامر و دستورات ایشان با اعتماد قلبی اینکه رهبر فرزانه از حدود الهی تعدی نخواهد کرد و او فردی مجتهد جامع الشرائط است که رعایت عدالت و انصاف از اصول مصوبه ولایت اوست، فلذا این اطاعت پذیری سربازان ایشان را پادزرکاب و جان برکف می‌سازد و یک ید واحده و انسجام ملی ایجاد خواهد کرد و می‌تواند به عنوان یکی از مهم ترین مولفه های قدرت بازدارندگی کشور محسوب شود.

و آنچه که اهمیت دارد رسیدن به قدرت بازدارندگی با استفاده از مؤلفه‌های معنویت و ولایت است که یک کشور و ملت و یک نیروی مسلح را با داشتن هرگونه سلاح و تجهیزات تا این حد به بازدارندگی نمی‌رساند که با داشتن شاخص‌های مذکور در بالا می‌توان به این حد از اقتدار و بازدارندگی در مقابل با دشمنان فراملی و منطقه‌ای رسید. تجربه ای که در هشت سال دفاع مقدس هم خود را نشان داد.

خداوند این نعمت ولایت عظمای فقیه را از این ملت شریف نگیرد و ما را سربازان پا در رکاب آن سید شریف قرار دهد. انشاء

الله.

مدل مفهومی قدرت بازدارندگی معنویت و ولایت مداری

کتاب منابع و مأخذ

(۱) قرآن عظیم

(۲) نهج البلاغه

(۳) آریان پور محمد، دانشگاهی انگلیسی - فارسی، ج ۲، ص ۲۱۳۷

(۴) ازغندی دکتر علیرضا و دکتر جلیل روشندل مسائل و استراتژیک معاصر

(۵) الادب ریحانه، مرکز المصطفی، حیات السید المجاهد، به نقل از: ج ۳، ص ۴۰۱.

(۶) الجنات روضات، مرکز المصطفی، حیه الشهید الثانی، به نقل از: ص ۱۸۶.

(۷) ابوالحسن علی بن ابراهیم ر.ک، تفسیر القمی، قمی، ص ۳۸۷.

(۸) البطحی اصفهانی ر.ک، الصحیحه العلویه، سید محمد باقر، ص ۴۹۱، مؤسسه الامام المهدی،

(۹) بخشایشی عقیقی، چهارده نور پاک، ج ۱۴، ص ۱۸۹۸.

(۱۰) بصیری دکتر محمد علی بازدارندگی هسته‌ای در آسیا - مجید عباس ردانی

(۱۱) ری شهری محمد محمدی، ر.ک، نهج الدعاء، مؤسسه علمی فرهنگی دارالحدیث، چاپ

(۱۲) روشن محمد، تاریخ نامه طبری، گردانیده منسوب به بلعمی، تصحیح، ۳/۱۷۸، تهران سروش، ۱۳۷۷.

(۱۳) سنجابی علیرضا، استراتژی و قدرت نظامی

(۱۴) سایت www.jamejamonline.ir موضوع: معنویت و گفتمان منبع: جام جم

(۱۵) سایت <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=8507150204>

خبرگزاری فارس نویسنده: رحیم ناروئی نصرتی منبع: ماه نامه - معرفت - شماره ۸۷

(۱۶) سایت <http://bashgah.net/pages-5949.htm> باشگاه اندیشه جوان

(۱۷) سایت کتاب خانه آیت الله میلانی <http://www.al-milani.com/farsi/library>

(۱۸) سایت رشد - <http://daneshnameh.roshd.ir/mavara/mavara>

(۱۹) سایت

index.php?page=%d9%88%d9%84%d8%a7%db%8c%d8%aa&SSOReturnPage=Check&Rand=0

(۲۰) سایت <http://bashgah.net/topics-783.html>

سایت 21 <http://www.hawzah.net/Per/Magazine/HA/020/ha020fe.htm>

سایت 22 <http://bashgah.net/pages-5949.html>

نویسنده: **رحیم ناروئی نصرتی** منبع: ماه نامه - معرفت - شماره ۸۷ - باشگاه اندیشه جوان

سایت 23

<http://www.hawzah.net/Per/Magazine/HA/020/ha020fe.htm> 13/73957.html

- معنویت ، روشی برای بودن معنویت و روان شناسی (۲)سایت: تبیان/خانواده و زندگی نویسنده: دکتر کرد میرزا
- ۲۴) شفیع سیدعلی ولایت فقیه در صحیحه زراره تنظیم: امید واضی آشتیانی_حوزه علمیه تبیان
- ۲۵) شیرازی مکارم تفسیر نمونه ، ۱۷/۲۴۴ تهران ، دارالکتب الاسلامیه ، چاپ شانزدهم
- ۲۶) خمینی روح الله ، شرح حدیث جنود عقل و جهل، ص ۸۸ چاپ ۱۳۸۸
- ۲۷) خمینی روح الله ، صحیفه امام، ج ۱۲، ص ۳۵۹
- ۲۸) چگینی حسن، نظام مدیریت استراتژیک دفاعی جلد (۲)
- ۲۹) فوگو میشل ، ایرانی‌ها چه رویایی دارند/ ص ۱۳۲
- ۳۰) فوگو میشل «یادداشت‌های ایران» / پل- پژوهش‌های متین/ش ۱، ص ۲۲۴-۲۲۹
- ۳۱) الکافی ج ۲، ص ۵۶. ح ۲ ان الله عزوجل خص رسله بمکارم الاخلاق
- ۳۲) کمالی دزفولی علی، خاتم النبیین ، ، ص ۲۰۸، انتشارات اسر، ۱۳۷۲.
- ۳۳) عروسی علی، نورالثقلین ، ، ۱/۴۰۸
- ۳۴) طبری ر.ک تاریخ نامه طبری ، پیشین ۳/۱۷۹.
- ۳۵) طبرسی فضل بن الحسن، مجمع البیان ، ، ذیل آیه بیروت دارالمعرفه ۱۴۰۸ ق
- ۳۶) مصطفوی اصول کافی، ج ۳، ص ۱۴۱
- ۳۷) مطهری مرتضی ، حکمت‌ها و اندرزها، (قم : انتشارات صدرا، ۱۳۸۳ چاپ هفدهم)، ص ۲۳۹.
- ۳۸) مصباح یزدی محمد تقی ، پرسش‌ها و پاسخ‌ها، (انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ج ۳، ص ۷۷.
- ۳۹) مجلسی محمد باقر ، بحار الانوار ، ، ۲۰/۲۱۵؛ تفسیر نمونه ، ۱۷/۲۶۳
- ۴۰) مؤسسه حفظ و نشر آثار امام خمینی ارتش از دیگاه امام خمینی ، ۱۳۵۸/۰۴/۲۴
- ۴۱) ارتش در نگاه رهبر، ۶۵/۱/۲۸ مؤسسه حفظ و نشر آثار امام خمینی
- ۴۲) کلام نور، ج ۱ ، در سال ۶۹/۵/۱۰/۲۲ مؤسسه حفظ و نشر آثار امام خمینی
- ۴۳) ماهنامه-شهریورماه-۱۳۸۸-شماره ۴۴
- ۴۴) نظریه سیاسی اسلام، ج ۱، ص ۲۳۵ مؤسسه حفظ و نشر آثار امام خمینی
- ۴۵) مجلسی علامه، بحار الانوار، ج ۳۲، ص ۴۰۳
- ۴۶) مطهری مرتضی، پیرامون انقلاب اسلامی ، ص ۱۷
- ۴۷) نورانی مصطفی ، طب اسلامی ، ص ۵۲۷.
- ۴۸) واقدی عمرو محمدبن مغازی ، 1/58 تحقیق دکتر مارسون ، نشر، دانش اسلامی ، رمضان ۱۴۰۵.
- ۴۹) محمدی ری شهری منتخب میزان الحکمه، شماره ۶۳۲۶ ، چاپ و نشر دارالحديث ، چاپ پنجم ، ۱۳۸۵
- ۵۰) وست ویلیام، روان درمانی و معنویت، ص ۲۵، مترجمان شیر افکن
- ۵۱) واعظی نژاد حسین، طهارت روح، ستاد اقامه نماز ص ۱۶۲
- ۵۲) هاشم زاده ، آیت ... هاشم هریسی، فرهنگ قرآن موسسه‌ی فرهنگی نشر امین ص ۲۳

